

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 29 stycznia 2018 r.

Pozycja 14

POSTANOWIENIE z dnia 23 listopada 2017 r. Sygn. akt Ts 3/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.Z. w sprawie zgodności:

- 1) art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2016 r. poz. 1999, ze zm.) z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, a także art. 20, art. 22 i art. 92 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) § 11 i § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800) z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2, a także art. 20, art. 22 i art. 92 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 4 stycznia 2017 r. (data nadania) M.Z. (dalej : skarżący) wystąpił o stwierdzenie, po pierwsze, że art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2016 r. poz. 1999, ze zm.; dalej: prawo o adwokaturze) jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 20, art. 22 i art. 92 ust. 2 Konstytucji. Po drugie, że § 11 i § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800, ze zm.; dalej: rozporządzenie z 2015 r.) są niezgodne z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2, a także z art. 20, art. 22 i art. 92 ust. 2 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. 30 czerwca 2011 r. Prokuratura Rejonowa w Z. skierowała przeciwko skarżącemu akt oskarżenia o czyn z art. 220 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137, ze zm.; dalej: k.k.), art. 155 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. Wyrokiem z października 2015 r. Sąd Rejonowy w Z. (dalej: Sąd Rejonowy w Z.) uniewinnił skarżącego od popełnienia zarzucanego mu czynu i zasądził od Skarbu Państwa na jego rzecz kwotę 3 024 zł tytułem zwrotu kosztów obrony z wyboru w toku postępowania przed sądem I instancji. Wyrokiem z października 2016 r. Sąd Okręgowy w N. (dalej: Sąd Okręgowy w N.), rozpoznawszy zażalenie skarżącego na rozstrzygnięcie o kosztach, zmienił zaskarżone orzeczenie i zasą-

dził na rzecz skarżącego kwotę 5 124 zł tytułem wydatków związanych z obroną z wyboru.

Zdaniem skarżącego art. 16 ust. 2 prawa o adwokaturze narusza przysługujące mu prawo do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji), a w konsekwencji zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji), zasadę swobody umów w zakresie w „jakim ingeruje w istotne postanowienia umowy pomiędzy klientem, a adwokatem w przedmiocie kosztu obrony”, zasadę wolności gospodarczej (art. 20 Konstytucji) oraz reguły ograniczenia wolności działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji) w obszarze, w jakim „nie uwzględnia umowy pomiędzy klientem, a adwokatem przy ustaleniu zwrotu należnych kosztów obrony”, a także zakaz subdelegacji (art. 92 ust. 2 Konstytucji) w zakresie, w jakim ogranicza wolności obywatelskie w akcie niższej rangi niż ustawa.

Z kolei § 11 i § 15 ust. 3 rozporządzenia z 2015 r. naruszają prawo skarżącego do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji) w związku z zasadą proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji) i zasadą prawidłowej legislacji wynikającą z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) w zakresie, w jakim w przypadku uniewinnienia oskarżonego korzystającego z pomocy obrońcy z wyboru, przy orzekaniu o zwrocie wydatków z tytułu ustanowienia w sprawie obrońcy, „nakładają na sąd obowiązek zasądzenia opłaty według stawek minimalnych, określonych w § 11 oraz wyłączają możliwość ustalenia stawek za czynności adwokackie w wysokości wyższej niż sześciokrotność stawki minimalnej, pomimo stwierdzenia przez Sąd wyższego nakładu niezbędnej pracy, stopnia i złożoności sprawy”. Zakwestionowane w skardze przepisy rozporządzenia z 2015 r. naruszają także zasadę swobody umów, zasadę wolności działalności gospodarczej (art. 20 Konstytucji) i reguły jej ograniczania (art. 22 Konstytucji), a także zakaz subdelegacji (art. 92 ust. 2 Konstytucji).

Zarządzeniem z 31 stycznia 2017 r., doręczonym pełnomocnikowi 8 lutego 2017 r., sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych skargi przez doręczenie wyroków i ich kopii wraz z uzasadnieniem, jak również dokładne określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności wyrażonych w art. 22 Konstytucji przez zaskarżone przepisy.

W piśmie z 14 lutego 2017 r. skarżący odniósł się do zarządzenia. Do pisma dołączył dokumenty, o których mowa w zarządzeniu.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK zobowiązuje wnoszącego skargę do wskazania kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

Skarżący zakwestionował art. 16 ust. 2 prawa o adwokaturze, w brzmieniu: „Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Rad-

ców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawartością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata”, a także § 11 rozporządzenia z 2015 r., określający m.in. stawki minimalne w sprawach karnych i w sprawach o wykroczenia oraz § 15 ust. 3 rozporządzenia z 2015 r., wskazujący przesłanki uzasadniające ustalenie opłaty w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, ani wartości przedmiotu sprawy, w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy.

W sprawie, w związku z którą skarżący wystąpił ze skargą do Trybunału Sąd Rejonowy w Z. uniewinnił skarżącego i orzekł o kosztach obrony z wyboru. Sąd zasądził od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego zwrot kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej zwiększonej o 20%, co dało kwotę 3 024 zł. Z kolei Sąd Okręgowy w N., w odpowiedzi na zażalenie, w którym skarżący domagał się zwrotu kosztów wysokości 30 000 zł, stwierdziwszy, że nakład pracy obrońcy skarżącego znacznie przekraczał typowy wymagany w tego rodzaju sprawach, zasądził od Skarbu Państwa zwrot kosztów w wysokości 5 124 zł.

Trybunał stwierdza, że zarówno Sąd Rejonowy w Z., jak i Sąd Okręgowy w N. nie orzekały o zwrocie kosztów na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów rozporządzenia z 2015 r. Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w N. z października 2016 r. jednoznacznie bowiem wynika, że podstawą zwrotu kosztów były przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 261), które na mocy przepisów przejściowych znalazły zastosowanie w sprawie skarżącego.

Nieprawidłowe wskazanie przepisów podstawowych skutkuje niewłaściwym określeniem normy, na podstawie której został wydany wyrok z października 2016 r. Samodzielną podstawą tego orzeczenia nie był bowiem zakwestionowany w skardze art. 16 ust. 2 prawa o adwokaturze. Jest to przepis upoważniający Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich. Skoro jednak zakwestionowane w skardze przepisy rozporządzenia z 2015 r. nie były podstawą wyroku Sądu Okręgowego w N. z października 2016 r., to podstawy tego orzeczenia tym bardziej nie mogło stanowić upoważnienie ustawowe, na podstawie którego zostały one wydane.

Rozpatrywana skarga nie spełnia zatem podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.